

Tyskernes okkupasjon

Ap 8/3-95

De færreste slapp billig

Av Ingrid Birkeland, Bærum

«Vi har dårlig belegg for å hevde at tyskerne, i de fem år de holdt Norge okkupert, generelt sett viste særlig hardhet, brutalitet enn si bestialitet,» skriver Thorleif Øisang i sin kronikk i Aftenposten 27.2. For å kunne hevde dette må man ha et sammenligningsgrunnlag, og det hadde ikke en eneste nordmann, der og da.

Dermed sitter vi med den egne opplevelsen av en okkupasjon, som fremdeles i dag preger en stor del av den voksne og eldre befolkning i vårt land. Selv var jeg 7 år i april 1940. Da husker man endel, kanskje i glimt, men inntrykkene er festet for livet.

Vi som kunne «ferdes trygt i gater og veier, i bygd og by, med tyske soldater alle vegne, faktisk tryggere enn i dag», merket da vi ingenting til det som foregikk bak murene på Akershus, i Møllergaten, på Victoria Terrasse, på trikken, med skiltet om at det var med straff at vi *ikke* satte oss ved siden av uniformerte tyskere? – merket vi ingenting til den *psyktiske* terror som vi alle ble utsatt for, i usikkerheten, og redselen for at vi *kunne* bli de neste ofre for en vilkårlig arrestasjon? Studentene? Lærerne? Prestene? – alle som, uten å bære våpen, slik Øisang selv med all tydelighet gjorde, ved å være aktiv Milorg.-mann? – vi som bare hadde hendene våre å vegre oss med?

«Den tyske forsvarsmakts, de tyske soldaters, oppførsel og handlemåte under okkupasjonen, må sies å ha vært både disiplinert og militært korrekt.» Jeg var for ung til å forstå meg på «disiplin og militær korrekthet», men at jeg var *livredd* enhver uniform og ikke kunne skille på Wehrmacht, Gestapo, SS og NS, er da helt avgjørende for min

oppfatning av at *alle* var i stand til å utføre handlinger som var på tvers av all menneskelighet, og hadde makt og myndighet til å arrestere, terrorisere og dømme til døden, og jeg var *aldri* trygg!

«... vi slapp billig fra krig og okkupasjon...» Nei, Thorleif Øisang: intet folk, intet land, da eller nå, slipper «billig» fra at ens fedreland blir hærtatt. Og jeg skal da heller ikke gå rundt nå, i mai 1995, og slå meg selv for brystet av selvsos. Men jeg skal i all stillhet sende noen tanker til alle dem som våget, åpent eller i det skjulte, å ta opp kampen, og som bærer arr i dag etter sår som kanskje ikke synes utenpå. Men som til den dag de ikke lenger kan si noe selv, vil være fanebærere for meg. Og alle som med vanlig gangsyn kan se at uten dem, og alle våre andre allierte, hadde historien nok sett annerledes ut i dag.